

Üstökösök

Észlelő	Észlelések	Műszer
Gyenizse Péter (Pécs)	9	10,2 L
Lantos Zsolt (Budapest)	3	35,6 SC
Kereszturi Ákos (Budapest)	1	25,4 T
Kocsis Antal (Balatonkenese)	2	15,5 T
Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta, RO)	4	6,3 L
Sánta Gábor (Kisújszállás)	2 + 4 CCD	44,5 T
Sárneckzy Krisztián (Budapest)	19 + 5 CCD	44,5 T
Szabó Sándor (Sopron)	4	35 T
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	13	27 T
Willand Péter (Kisújszállás)	4 CCD	28 SC

Augusztus és október között 8 észlelő 46 pozitív és 2 negatív megfigyelését juttatta el rovatunkhoz, valamint 9 CCD felvétel is készült a JATE Béke épületének tetejéről a C/1998 K5-ről és 21P-ről. A listán szerepelnek még Gyenizse Péter májusi megfigyelései, melyek a C/1998 J1 (SOHO) megpillantását célozták, sajnos eredménytelenül.

Összesen 11 üstököst sikerült megfigyelniünk, melyben igen nagy szerepe volt Lantos Zsoltnak, aki a Réunion-szigeteki nyaralása során három, tőlünk elérhetetlen üstököst észlelt. A legnagyobb scalp kétségkívül a Hale-Bopp október 14-ei megpillantása volt. A közepesen sűrűsödő folt fényességét $10^m,8$ -ra becsülte észlelőnk. A másik érdekesség a 88P/Howell volt, mely pontosan olyan aszimmetrikus fényességmenetet produkál, mint azt a januári számban előrejeleztük. A fenti éjszakán ez a diffúz kométa $11^m,0$ fényességű volt. A C/1998 P1 (Williams)-ről majd a következő számunkban írunk részletesen, hiszen november közepétől az északi féltékéről is elérhető lesz.

C/1997 J2 (Meunier-Dupouy)

A várakozásoknak megfelelően augusztusban gyors halványodásba kezdett. Mindössze három megfigyelést kaptunk, melyek a szeptember 24–27. közötti ráktanyai észlelőhétvégén készültek. Az első este Sárneckzy Krisztián egy 25,4 cm-es Dobsonnal még látott egy gyenge, korong alakú kondenzációt a kómában, de 26-án este, amikor Kereszturi Ákos is bekapcsolódott az észlelésbe, már csak egy lehetőfinom ködlepel látszott. Az összfényességet $11^m,9$ – $12^m,2$, az átmérőt pedig $1,6$ – $1,9$ közé tették.

Ezzel véget is ért az üstökös hosszú, de nem túl nagy viharokat kavaró láthatósága. 1997. május 31-e és 1998. szeptember 26-a között 7 észlelő 24 megfigyelést készített róla.

C/1998 K5 (LINEAR)

Július végi ágasvári megfigyeléseink után arra számítottunk, hogy most már tényleg halványodásnak indul ez a különös üstökös. Ám amikor a rovatvezető szeptember 18-án a Plejádok csillagai között megkereste, egy 0,3 átmérőjű, nagyon kompakt (DC= S7-8), 12^m,7-s foltot talált, ami 5^m-val túlszárnyalta az előrejelzéseket!

Október 10-én Sánta Gábor és Willand Péter több CCD felvételt (28 cm Schmidt-Cassegrain + ST-6-os CCD) is készített az üstökösről, mely így sem hazudtolta meg önmagát. A képeken egy csillag látszik, melyből egy kb. 1' hosszúságú, rendkívül éles peremű, háromszög alakú csóva áll ki. (Meg is jegyeztük, hogy olyan, mintha begyújtotta volna a rakétákat.) Semmilyen más üstökösnél nem láttak, nem fotóztak hasonlót. Külföldi észlelések szerint október legelején „végre” halványodni kezdett, a hónap közepén már csak 14^m körül volt.

C/1998 M5 (LINEAR)

A nyáron felfedezett üstökössel a szeptemberi Meteorban már foglalkoztunk, ám itt szeretnénk felhívni az Olvasók figyelmét arra, hogy az akkori rovatban a pályaelemeknél a kis és nagy omega jel felcserélődött.

Augusztustól szeptemberig egyenletesen fényesedett 12^m,3 és 11^m,0 között, ám októberben az egyre növekvő földtávolság miatt a fényesedés gyakorlatilag megállt. Összefoglalónkat Tóth Zoltán augusztus 17-ei leírásával kezdjük: „Könnyen megtaláltam a Pegasus északi részén járó, 12^m,1-s üstököt, pedig nem feltűnő. Mérete EL-sal majdnem 1'-re húzik. A kerek kómában egy 15"-es korong látható, amely 13^m körüli.” Egy héttel később észlelőnk már a kóma PA 150° irányú megnyúltságáról is beszámolt, ami a csóva megjelenésének első jele volt. Ezt Sárnecky Krisztián látta először szeptember 18-án. A kb. 8' hosszú, vékony és egyenes csóva PA 130° irányba mutatott. Ezekben a napokban a fényesség már elérte a 11^m,0-t, a kóma pedig 1,5-2'-esre húzott. Októberben Tóth Zoltán többször is megfigyelte, de az üstökös szinte semmit sem változott.

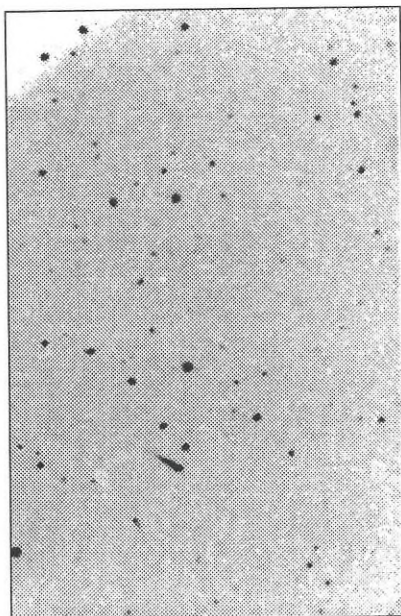
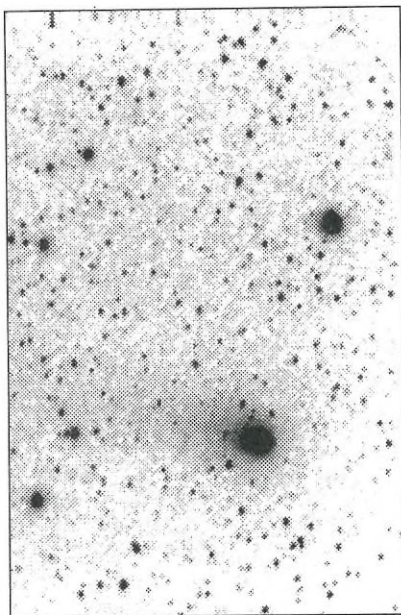
P/1998 U3 (Jäger)

Michael Jäger osztrák amatőr fedezte fel két október 23-ai, Technical Pan filmre felvett fotóján, melyek egy 25 cm-es Schmidt-távcsővel készültek Bécs közelében. Az Aurigában tartózkodó, lassú mozgású üstökös fényességét Jäger és az első vizuális észlelők is 12^m,5-ra becsülték. A legújabb számítások szerint a kóma csak jövő tavasszal éri el napközelpontját, így január 11-ei, 1,262 Cs.E. távolságban bekövetkező földközelségéig akár 11^m-ra is kifényesedhet. Pályaelemeit Brian Marsden az október 24-e és november 8-a közötti 168 észlelés alapján számította.

T = 1999.03.07,7714 TT	$\omega = 179^{\circ}4942$
e = 0,652672	$\Omega = 303^{\circ}8178$
q = 2,152631 Cs.E.	i = 19 ^o 0944
a = 6,197683 Cs.E.	P = 15,429 év

Mi az október 30-ai keltezésű 1998/10-es Üstökös Gyorshírekben értesítettük az észlelőket az új üstökösről. A következő hajnalon már meg is születtek az első hazai észlelések. Először Szabó Sándor

pillantotta meg a diffúz, 1,1-es foltot, melynek fényességét 12^m,8-ra becsülte. Néha egy szétterülő, ÉNy irányú csóvát is látni vélt, de csak nagyon bizonytalanul. Egy órával később Tóth Zoltán is megfigyelte az NGC 2281 NY közelében látszó égitestet, melynek kómáját 12^m,5 fényességűnek és 0,6 átmérőjűnek látta.

Balra: Sánta Gábor és Willand Péter CCD-képe a Giacobini-Zinner-üstökösről, 1998. okt. 10. 20:40 UT-kor, jobbra: ugyanezen észlelőpáros felvétele az 1998 K5 (LINEAR) üstökösről 1998. okt. 11. 01:45 UT-kor. A felvételek 28 cm-es Schmidt-Cassegrain-távcsővel és ST-6-os CCD kamerával készültek

21P/Giacobini-Zinner

Öt észlelőtől 15 megfigyelést kaptunk, ami nem véletlen, hiszen októberben már kicsivel 10^m fölé fényesedett. Augusztusban viszont még igen halvány volt, így csak egyetlen megfigyelés született 26-án Tóth Zoltán jóvoltából. Az 1,5 átmérőjű, DC = 2-3-as üstökös $12^{m,2}$ -s volt. Legközelebb egy hónap múlva láttuk, ám ekkor már jóval fényesebb volt. A beérkezett megfigyelések táblázatos összefoglalása:

dátum	m_V	átm.	DC	észlelő
09.23.	$11^{m,0}$	1,5	2-3	Tóth
09.24.	10,7	1,8	4-5	Sárneckzy
09.25.	10,3	2,5	5	Sárneckzy
10.09.	10,5	3	4-5	Tóth
10.10.	10:	1,7	5-6	Sánta
10.13.	10,3	3,5	5	Tóth
10.16.	9,9	3,5		Kocsis
10.17.	9,7	4	5	Kósa-Kiss
10.21.	9,7	4	5	Kósa-Kiss
10.21.	9,7	2,5	4-5	Tóth
10.22.	9,6	4	5	Kósa-Kiss
10.23.	9,8	3	4	Kósa-Kiss
10.23.	9,6	3,5		Kocsis
10.26.	9,9	7	3	Sárneckzy

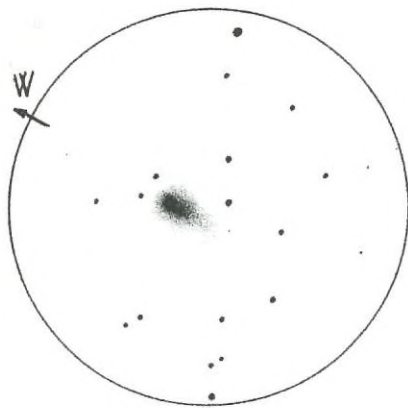
Csóvát először október 9-én említ Tóth Zoltán, de a 3'-es, északkeleti irányba mutató képződmény nagyon bizonytalan. Egyértelműen egy nappal később, a szege-di SZHCS és változós találkozó résztvevői látták a szétterülő csóvát, mely a 40 cm-es Cassegrain-távcsővel 3' hosszúnak látszott PA 90° felé. Ekkor egy halvány csillagszerű mag is feltűnt a kóma középpontjában.

Végül lássunk két októberi leírást, melyek a legjobban visszaadják az üstökös látványát: „Első pillantásra csak a belső, fényesebb rész tűnik elő, de hosszabb szemlélődés után kivehetővé válik a diffúz külső kóma és a lepelszerű csóva is. A csillagszerű magot szimmetrikusan burkolja a max. 15-20"-es belső kóma. A belső kóma É-i oldaláról egy vastagabb, fényes „porszál” indul ki, majd szétterül. A csóva lepelszerű, szélessége a kómaátmérővel egyezik, hossza 3'.” (Sánta Gábor, okt. 10., 40 C, 180x)

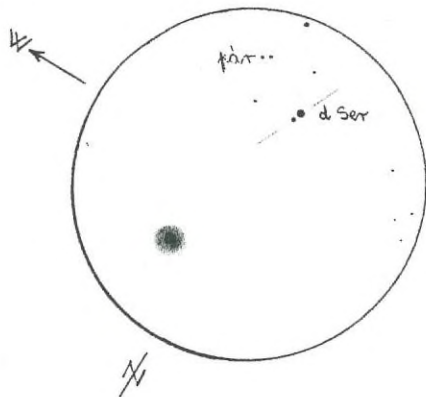
„Nagyon szép látványt nyújt az üstökös a d Ser kettőscsillaggal, amely jól bontott és igen eltérő fényű. Az üstökös fényessége növekedett az előző észlelés óta. Az általános látvány hasonló, kör alakú diffúz folt, kissé fényesebb középső résszel. A kómán belül mintha fényesebb „csomók” is látszanának, legalább 2-3 ilyen van. A kóma széle kissé bolyhos.” (Kocsis Antal, okt. 23., 15,5 T, 154x)

1998.10.23. 15,5 T, 154x, LM= 25'
(Kocsis Antal)

A rajzon szereplő kettőscsillag („pár”)
megfigyelésével kapcsolatban l. a
kettősrovatot!

1998.10.10. 18:30–18:40 UT
40 C, 180x (Sánta Gábor)

52P/Harrington–Abell

Hihetetlen módon fricskázza az észlelőket, hiszen július óta pontosan olyan ütemben csökken az abszolút fényessége, ami ellensúlyozza csökkenő föld- és naptávolságát. Így már négy hónapja 12^m-13^m között lebeg, pedig ha tartotta volna abszolút fényességét, már 10^m -nál is fényesebb lenne. Nagyobb távcsövekkel készült CCD képeken egy halvány, szétterülő, legalább 15'-es csóva képében azért meglátszik az intenzív anyagkibocsátás.

Három észlelő öt megfigyelését juttatta el hozzánk, melyek szerint a kométa fényessége az egész időszakban $12^m,3-12^m,5$ körül alakult, a DC = 2-es kóma pedig 1',5-es méretű volt. Végtelenül unalmas üstökös...

SÁRNECZKY KRISZTIÁN